

UN PROCES AL POETULUI IANCU VĂCĂRESCU

TOMA SVINȚIU

La 23 octombrie 1832 biv vel logofătul Iancu Văcărescu a cerut Tribunalului din județul Dîmbovița să-l înfățișeze la judecată cu Rudolf Jipa, negustor brașovean, arendașul moșii Văcărești, pentru desfacerea contractului de arendă, păgubitor proprietarului. Astfel a fost redeschis un proces, pornit de către arendaș cu doi ani și jumătate în urmă și târăgănat atîta vreme din voința acestuia, el căutînd să-și însușească moșia pentru neplata la timp a unei mari datorii. Creditorul, punînd în 28 martie 1830 sechestrul asupra moșiei, spera să determine scoaterea ei în vînzare la licitație și s-o cumpere prin interpuși.

De abia la 20 decembrie 1830 logofătul Iancu Văcărescu „...au făcut arătare prin hîrtie Cînstitutului Judecătoresc Divan, arătînd defăimarea și pîra cea deșartă ce i s-au făcut cu sechestrul, cînd dînncealui n-au putut merge la judecată față către față, aflîndu-se bolnav, cerînd prin această arătare desfacerea de socoteală cu Jipa prin judecată...”¹

Protestînd împotriva defăimării aduse, logofătul Iancu Văcărescu urmărea să obțină lichidarea socotelilor dintre el și creditorul său, la apropiata împlinire a sorocului. Procesul s-a judecat la București, întreprîndu-se în primăvara anului 1831 din cauză că a izbucnit în țară molima holerii.

Logofătului Iancu Văcărescu îi erau bine cunoscute intențiile arendașului. Rudolf Jipa, mare om de afaceri din Brașov, îi transformase moșia într-o bază a întregului său negoț cu Țara Românească. Din numeroasele sale reclamații rezultă că el avea adunată la moșia Văcărești, pe care o ținea în arendă din anul 1825, o avere pe care singur și-o aprecia la 6028 galbeni și 60 620 lei², de fapt 56 920 lei, căci s-a greșit la înmulțire și adunare.

¹ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul județului Dîmbovița. Dosar nr. 12940/1832, f. 90.

² Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul jud. Dîmbovița. Dos. nr. 12940/1832, f. 63.

Astfel el eraîncărcat a face lână pentru fabricile împărătești“,... expediind la Viena cu regularitate transporturi cu acest articol. De aceia și creștea la moșie 1 507 „oi de Spania“, care singure ele valorau 6028 galbeni, cite 4 „galbeni știucul“. În țară Rudolf Jipa nu era singurul care creștea oi de rasă, producătoare de lână de calitate. Mulți din proprietarii de moșii, cit și din arendași, aveau aceeași îndeletnicire, lina fiind un articol de comerț foarte căutat pe piață, atit pentru industria de postav internă, cit și pentru export. La moșia Văcărești se aflau și 150 oi de rasă inferioară, care costau numai lei 32 sau un galben „știucu“.

În al doilea rind ca importanță veneau porcii. Crescătoria de la Văcărești număra 400 porci, puși la îngrășare și destinați exportului. În afara acestora Rudolf Jipa mai avea la moșie 70 cai și 32 vite cu coarne. Se ocupa decicu iconomieii vitelor, șeză oare în moșie...“.

„Povarna“ existentă a fost reparată, mărită și pusă în funcțiune. Ea cuprindea acum 7 cazane mari cu o capacitate de 350 vedre, pentru fabricat rachiuri diferite, cu care de asemenea se făcea comerț. Crama cuprindea 7 buți de rachiu, însumind 700 vedre și 3 buți de vin pentru 300 vedre, putindu-se depozita dintr-o dată 10 000 ocale de rachiuri și vinuri. Negustorul brașovean, devenit arendaș de moșie, se mai ocupa și cu comerțul de cereale, avindsloboda voie de a ridica din București și alte locuri, bucate pentru țara nemțească...“. Pentru consolidarea acestei multiple activități economice, era necesar ca Rudolf Jipa să-și transforme arenda în proprietate de veci, punerea de sechestrul folosindu-i ca un mijloc de acaparare a moșiei Văcărești.

La procesul, care a început la 9 noiembrie 1832, arendașul neaflindu-se în țară, a fost reprezentat de vechilul său, vel logofătul Ioan Crețescu. Din expunerea sa a rezultat că între logofătul Iancu Văcărescu și negustorul Rudolf Jipa s-au încheiat mai multe învoielii bănești. Prima, datind din 1 ianuarie 1825, a fost o invoială de arendă, întărită printr-un contract semnat de amindouă părțile. Prin această invoială, Rudolf Jipa lua în arendă pe timp de 4 ani moșia Văcărești de lângă Tirgoviște, cu o arendă anuală de lei 8500 pe an, avansindu-i de la început logofătului Iancu Văcărescu lei 17 000, arenda pe doi ani, după care să aibă a-i plăti cite 8 500 lei pe fiecare din cei doi ani rămași. Arendașul se despăgubea prin veniturile moșiei și prin cota ce avea de luat de la 50 de poslușnici și 35 scutelnici din satul Văcărești și alte localități din județul Dimbovița. Logofătul Iancu Văcărescu nu era proprietarul deplin al moșiei, ci avea numai uzufructul, primit ca un ajutor la cheltuieli din partea mamei sale, Elenca Dudescu. Poslușnicii și scutelnicii erau moștenii de la înaintașii familiei din a doua jumătate a sec. XVIII-lea, cind puterea boierilor crescuse foarte mult, în vreme ce autoritatea domnitorilor fanarioți, reduși la treapta de simpli funcționari administrativi ai sultanului, scăzuse.

Poslușnicii lui Iancu Văcărescu aveau obligația, în bani și în lucru, la viile boierești, iar scutelnicii numai în bani³.

Poslușnicii și scutelnicii nu proveneau din rîndurile clăcașilor, fiind considerați ca mici slujbași pe lîngă curțile boierești. În anul 1831, cînd prin Regulamentul Organic au fost desființate categoriile lor, ei au fost trecuți în rîndurile boiernașilor mazili și nu în aceia a clăcașilor, ceea ce reprezintă un indiciu sigur asupra originii lor deosebite.

Pentru pierderile suferite boierii au fost despăgubiți, primind din Visteria Statului cîte 60 lei pentru fiecare poslușnic sau scutelnic. Rudolf Jipa avînd de primit de la Visterie lei 13 000. „cîștiurile“ acestora pe doi ani de la desființare (1831—1833), rezultă că venitul anual, încasat de la poslușnici, se ridica la lei 6500, ceea ce înseamnă că numai acest venit, singur aproape, acoperea prețul arenzii⁴. Arendașul s-a dovedit a fi un cămătar lacom și de rea credință. El a reușit să obțină arenda la un preț foarte scăzut și nădăjduia ca, printr-o bună gospodărire, să dubleze veniturile moșii, să aibă cu puține cheltuieli și multă muncă un maximum de profit. Arendașul dinainte, căminarul Aslanoglu, plătise o arendă anuală de 10 000 lei, dar de o asemenea sumă, negustorul brașovean nici nu a vrut să audă.

Numai după zece luni de la semnarea contractuluinumitul negustor mergînd la dumnealui, i-au zis că au băgat acel contract pã patru ani, dar cunoscînd că venitul moșii (scutelnici și poslușnici) nu este destoinic pã acest preț, nu voiește a mai ținea, ci, poprind lei 8500 pe un an, ceilalți să-i răspunză cu dobînda lor...“ și astfel să poată să se desfacă de arendă. În acea vreme logofătul Iancu Văcărescu nu era înlesnit ca să-i răspunză banii, aflîndu-se în străinătate, la Brașov, unde, necunoscut fiind, nu putea găsi credit cu ușurință. Nici măcar nu a putut face față multiplelor cheltuieli, legate de rangul nobilar ce-l avea, cu puținii bani pe care îi primise de la arendașul moșii sale. Atunci Rudolf Jipa, cunoscînd mai dinainte situația bănească a logofătului și fiind sigur că acesta va primi oricare propunere, s-a arătat dispus să încheie o nouă învoială, desigur în condiții cu mult mai grele. Logofătul Iancu Văcărescu a fost silit să accepte prelungirea timpului de arendare de la 4 la 6 ani și micșorarea arenzii de la 8500 lei la 700 lei anual. La rîndul său arendașul se angaja să-i înmîneze deodată toți banii arenzii, lei 42 000, pe 6 ani „...cu cei 8500 lei ce rămăsese la dumnealui din contractul cel vechi...“ Această propunere fiind acceptată și în timp ce „...negustorul se afla în numărătoarea banilor, s-a pomenit că-i zice că nici cu acel contract nu se mulțumește și să-i dea 40 000 lei și acei lei 8500 în suma acestor 40 000 lei, cu împrumutare, pentru a căror

³ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul județului Dîmbovița. Dosar nr. 12940/1832, f. 91.

⁴ Arhivele Statului din jud. Dîmbovița, fond Tribunalul jud. Dîmbovița. Dosar nr. 12940/1832, f. 65.

dobindă să-i fie venitul moșii cu scutelnici i poslușnici în soroc de 5 ani, cînd atunci, numărîndu-i lei 40 000, să iasă din arendă...“.

În aceste condiții, foarte păgubitoare pentru logofătul Iancu Văcărescu, s-a încheiat acest ultim contract, la data de 7 octombrie 1825, dar pentru că termenul celuilalt se împlinea de abia peste trei luni, părțile contractante au convenit să dateze actul cu ziua de 1 ianuarie 1826. Odată cu încheierea noului contract, vechiul contract a fost rupt în fața căminarului Constantin Buri, care, fără să-și fi pus semnătura în josul actului, putea să confirme faptul ca martor vizual. Tot ca o garanție a respectării lui, actul a mai fost semnat de către mitropolitul Dionisie al Ungrovlahiei, de către marele ban Grigore Bălcanu și de către marele vistiernic Alexandru Filipescu. Creditorului Rudolf Jipa nu i-a fost îndeajuns această garanție deosebită. Cu cinismul celui ce posedă puterea banului, el a cerut și logofătul Iancu Văcărescu a fost nevoit să meargă la magistratul orașului Brașov, unde spre siguranța banilor împrumutați, au înregistrat, tot pe data de 7 octombrie 1825, contractul în registrul orașului, sub nr. 86⁵.

Punîndu-se în anul 1829 problema unei schimbări administrative radicale, boierii au luat ca model de organizare orășenească, noua conducere a orașelor din Transilvania, introdusă la începutul secolului al XIX-lea și denumită „magistrat“, care avea în frunte un președinte și un număr de consilieri, numiți senatori. Astfel, de la 1 iulie 1831, data aplicării Regulamentului Organic în Țara Românească, în orașul Tirgoviște, locul județului și al celor 12 pîrgari, a fost luat de magistratul orășenesc, alcătuit dintr-un președinte al magistratului și 18 deputați, propuși și aleși de către boieri, negustori și meseriași, după criteriul averii, cîte doi de fiecare din cele 9 mahalele ale orașului.

Logofătul Iancu Văcărescu a primit banii împrumutați în monedă austriacă, 4000 taleri cu pajurădă cîte doi fiorini argint știucul“ sau 40 000 lei turcești. La procesul desfacerii contractului, creditorul a pretins să-i ramburseze datoria în aceeași monedă austriacă și nu în lei, probabil pentru că moneda turcească se deprecia rapid din cauza războiului pierdut și a unei crize fără ieșire, în care se zbătea Imperiul turcesc falimentar. Din actele prezentate nu a reieșit însă vreo stipulație în acest sens și judecătorii pînă la urmă au admis susținerea datornicului, care a înfățișat unul din contracte, unde se putea vedea că a împrumutat 4000 ducați, valorînd 40 000 lei, iar desfacerea să se socotească în lei.

O chestiune mult controversată a fost aceea a reparațiilor la dependențe, existînd obiceiul ca la luarea în arendă a unei moșii, acestea să fie predate în stare de folosință sau, dacă alta ar fi fost situația, atunci arendașul avea pretenția să le repare pe cheltuiala proprietarului, con-

⁵ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul jud. Dîmbovița. Dosar nr. 12940, f. 52, 68.

diție trecută și în contracte. Este întocmai ceea ce a cerut și Rudolf Jipa. El a oprit de la început 1800 taleri pentru reparații, trăgînd-o din suma împrumutată. Logofătul Iancu Văcărescu, care nu a fost crezut pe cuvînt, precum că dependențele se află în stare bună, a trebuit să accepte cererea creditorului, dar a pretins la rîndul său, ca în cazul cînd arendașul dinainte a efectuat reparațiile la ieșirea din arendă, atunci să i se restituie suma reținută. Contrar celor susținute de către vechilul creditorului, la proces s-a dovedit că arendașul Asmaloglu predase lui Iancu Jipa, fratele lui Rudolf Jipa, trimis să ia în primire moșia, toate în bună stare. A reieșit astfel că pretinderea și reținerea din împrumut a unei sume atît de importante, a constituit un act abuziv.

Logofătul Iancu Văcărescu s-a mai împrumutat de la același negustor, la 29 aprilie 1827, cu 3233 florini „în hîrtia Vienei“, din care a primit doar o parte, căci de rest s-a rugat de creditor de i-a adus „...toate amaneturile după unde le avea lăsate pentru datorie...“. Rudolf Jipa i-a pus în socoteală „...ceea ce au tras de la mine un mocan Daniil Preda enterese, scăpîndu-l de cumpărătoarea mișelor pentru care era ieșit din țară...“ și a mai plătit, după o scrisoare a lui Iancu Văcărescu din 19 iunie 1827, „...în ordinea lui Nicolae și Constantin, jupaniști... o anumită sumă de bani“⁶.

Ca mai toți marii boieri ai epocii, logofătul Iancu Văcărescu era plin de datorii și nu se pricepea la afacerile negustorești, avînd altfel de îndeletniciri. Mijlocul universal de pe atunci la îndemînă pentru procurarea banilor, era împrumutul cu camătă, întărit prin ipotecă asupra averilor imobiliare. Obiectele de valoare erau date cu amanet. Moșiile, în mod obișnuit, se arendau pe un timp limitat, reglementat prin legiuiri și obiceiuri. În cazurile de ipotecă „sineturile“ moșiilor erau depuse la ipotecat, fapt care constituia o garanție sigură împotriva încercărilor de a se efectua mai multe împrumuturi pe aceeași proprietate imobiliară. Cămătarii se interesau de valoarea obiectului care slujea drept amanet, se orientau după prețurile pieții și ofereau împrumuturi cu mult sub valoarea lucrurilor, conducîndu-se după imboldul cupidității. Prada, odată intrată pe mîna unui cămătar, nu scăpa decît bine jumulită. Oricine avea în acea vreme un capital, fie om de rînd, boier sau cap încoronat, căuta să și-l fructifice pe calea împrumutului cu camătă și a arendării de moși.

În anul 1825, anul împrumuturilor, starea financiară a logofătului Iancu Văcărescu era dezastroasă. Fiind nevoit să stea mai mult timp la Brașov, orîdecîteori avea nevoie de bani, își amaneta cite un lucru de preț. În luna octombrie 1825, Rudolf Jipa era rugat printr-o scrisoare „...ca după marea lipsă de blance Dsale i dă căleașcă, să binevoiască a-i plăti acea datorie și să i le scoată...“.

⁶ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul jud. Dîmbovița. Dosar nr. 12940/1832, f. 95.

Negustorul brașovean Rudolf Jipa a fost unul din marii oameni de afaceri ai timpului, unul dintre primii capitaliști care au profitat de conjunctura economică favorabilă, rezultată din liberalizarea comerțului de la Dunăre, în urma desființării monopolului turcesc. Știindu-l pe logofătul Iancu Văcărescu plin de datorii, prin punerea sechestrului asupra moșiei, a urmărit să-l declare în stare de faliment și în acest fel să i-o acapareze definitiv.

Pentru a preîntîmpina un asemenea desnodămînt, Elenco Dudescu, în înțelegere cu fiul său, i-a retras „hrisisul“ — uzufructul, punîndu-și astfel la adăpost moșia Văcărești.

Pentru împrumutul de 3233 florini, „în hîrtia Vienei“, creditorul nu a pretins decît ca Logofeția Dreptății să-i stabilească o formă de asigurare, insinuînd cu viclenie părerea că nu l-ar vedea pe logofătul Iancu Văcărescu capabil de a i-o rambursa. Logofeția Dreptății i-a dat răspuns că se va putea despăgubi atunci cînd moșia va fi scoasă la licitație pentru „amaneturile“ lui Cotoppoli, alt creditor și numai la cererea creditorilor acestuia și în urma despăgubirii acestora.

În decembrie 1830, cînd logofătul Iancu Văcărescu s-a adresat Logofeției Dreptății, prevăzînd o apropiată încheiere a socotelilor, a cerut să nu i se îngăduie arendașului să-și ridice vreun lucru de pe moșie, pînă nu se va stabili o evidență a stricăciunilor pricinuite construcțiilor și plantațiilor, cit și cuantumul despăgubirilor. Această reclamație a fost îndreptată spre Logofeția Pricinilor Streine, singura în măsură să-l cheme în țară pe arendașul brașovean. Acesta însă nu s-a grăbit să vină, nefiind interesat într-o rapidă rezolvare a pricinii. De abia la 6 aprilie 1831, după ce a fost înștiințat că logofătul Iancu Văcărescu nu se putea prezenta la proces, avînd domiciliul forțat la Moțăeni, moșia cunnatului său, baron von Miller, în urma unui conflict cu membrii guvernului, negustorul Rudolf Jipa a venit la București. El spera să obțină o hotărîre judecătorească favorabilă, cu sprijinul logofătului pricinilor streine pe care și-l cîștigase prieten. Într-adevăr, acest logofăt, unit cu Jipa, a înaintat Divanului Judecătoresc o reclamație din care rezulta „reava voință“ a logofătului Iancu Văcărescu, care refuzînd să se prezinte la proces, căuta o amîinare. Ei urmăreau să obțină judecarea procesului în lipsă și o sentință potrivită cu interesele arendașului.

Din exilul său forțat de lîngă Tîrgoviște, la moșia Văcărești, nepuținînd locui, fiind temporar înstrăinată, logofătul Iancu Văcărescu a înștiințat la timp Divanul Judecătoresc despre adevărata cauză a neprezentării sale la proces, cerînd cu îndreptățire o amîinare pînă la ridicarea sancțiunii. Primînd favorabil cererea logofătului, Divanul Judecătoresc a intervenit la Consulatul General Rusesc, ca acesta să-l anunțe

⁷ Arhivele Statului jud. Dimbovița, fond Tribunalul jud. Dimbovița. Dosar nr. 12940/1832, fila 70.

pe creditorul Rudolf Jipa, despre necesitatea admiterii amînării. Acesta, neadmițînd amînarea, a obținut de la Logofeția Pricinilor Streine, unde avea susținători, o revenire, prin care se arăta că logofătul Iancu Văcărescu se folosește de „surghiun“ ca să obțină amînarea procesului, el nefiind pregătit materialicește pentru desfacerea învoielii și se insista ca procesul să continue.

La rîndul său, Divanul Judecătoresc s-a îndreptat la 21 mai 1831, cu o a doua cerere la Consulatul General Rusesc, ca acesta să-l înștiințeze la Brașov pe Rudolf Jipa despre necesitatea amînării procesului, deoarece : „...dumnealui biv vel logofăt Iancu Văcărescu s-a înimplat a fi la popreală din porunca stăpînirii, iar nu că au dosit a nu se înfățișa la judecată cu acel Jipa și de aceea urmează să fie îngăduitor pînă să va slobozi dlui logofătul de la popreală și atunci să va înfățișa la judecată...“.

Cauze independente de voința judecătorilor și a părților împriuinute au curmat brusc discuțiile în problema continuării procesului, impunînd sistarea oricărui fel de activitate în întreaga țară. În lunile mai și iunie 1831 Țările Românești au fost cuprinse de o cumplită epidemie de holeră, răspîndită din porturile dunărene, odată cu călătorii sosiți din Orient. Epidemia a făcut nenumărate victime și a produs perturbări adînci în viața poporului român. Ca în fața unei catastrofe iminente, populația capitalei și a celorlalte orașe, înalți funcționari și tot felul de oameni înstăriți, și-au părăsit în grabă locuințele, refugiindu-se, în căutarea unui mijloc de salvare, în localitățile de munte presupuse a fi mai la adăpost. De-abia la sfîrșitul lunii septembrie 1831, după încetarea definitivă a flagelului, refugiații s-au înapoiat la locurile lor, reluîndu-se treptat activitatea în toate instituțiile publice și private.

Atît logofătul Iancu Văcărescu, cît și negustorul Rudolf Jipa au scăpat, ca printr-o minune, de holeră, revenind la treburile lor și făcîndu-și bilanțul pagubelor. La proces deocamdată nu s-au mai gîndit, mai cu seamă logofătul Iancu Văcărescu, care, în iarna anului 1831 sau în primăvara anului 1832, s-a căsătorit cu Ecaterina, fiica marelui boier Mihail Cantacuzino Pașcanu. Numai în toamna anului 1832 logofătul a adus procesul în fața judecătorilor din Tirgoviște, transformîndu-se din pîrit, cum fusese mai înainte, în reclamant. Între timp moșia Văcărești fusese sechestrată, în urma sechestrului pus de către creditor. Sfătuit de președintele Tribunalului din jud. Dimbovița, stolnicul Răducanu Cornescu, logofătul Iancu Văcărescu a depus în mîna acestuia suma de 40 000 lei, datoria către arendașul Rudolf Jipa. Astfel s-a putut permite mamei logofătului, Elenco Dudescu, să intre în stăpînirea moșiei sale, avînd și latitudinea de a o arenda, ca să-și pună la adăpost moșia, grevată de atîtea datorii, de la o eventuală scoatere la licitație pentru îndestularea creditorilor. Elenco Dudescu, de comun

acord cu fiul ei, i-a anulat dreptul de uzufruct, dăruit cu anii în urmă, să-i fie ca un ajutor părintesc pentru satisfacerea marilor cheltuieli, impuse de rangul și treptata pe care o ocupa în ierarhia administrativă a țării.

Judecătorii din Tirgoviște, ascultind părțile împriciniate și cercetind hîrțile împrumutului, au stabilit că ultimul contract de împrumutare și răspunderea dobînzilor, prin arenda moșii Văcărești și celelalte venituri este „...întunecat la înțelegere și cu două înțelesuri...” vițiu de redactare prin care „...s-au dat odată la iveală cea cu lăcomie luare de dobîndă a lui Rudolf Jipa...”. De aceea, la cercetarea pricinii și apoi la redactarea sentinței, judecătorii s-au călăuzit după „...paragrafele praviții de la partea VI, capitolul II, liniatul 25, unde se arată că, la tocmelile neinteligibile și neprecise, să se aibe în vedere cugetul și faptele celor ce se tocmesc, iar în lipsa lor, după obiceiul locului sau al lor”... De asemenea să se țină seama „...De voința celor ce se tocmesc, decît de vorbă și mai mult de ce se face decît de ceea ce se zice, pentru că mai de ales și mai cu putere este înțelegerea decît vorbele...” iar cînd „...la tocmeli o vorbă are două înțelesuri, să se primească ceea ce se potrivește sau ce este spre siguranța lucrului...”. Cît privește „...tocmelile cu două sume și cu două vremi, să se primească suma cea mai puțină și vremea cea mai îndelungată...”. În acest chip se putea lua apărarea celui mai slab, debitorul, ajutîndu-l să se pună la adăpost de rapacitatea creditorului, oricînd capabil, dacă i se dădea prilejul, să-l aducă în săpă de lemn.

În urmă s-au analizat pretențiile celor în cauză și s-a văzut că arendașul a înfățișat Tribunalului o listă cuprinzînd capitalul, dobînzile acestuia și cheltuielile cu venirile și șederile sale în București și Tirgoviște pentru proces, în sumă de lei 116 276 *, de aproape trei ori mai mare decît împrumutul. La rîndul său, logofătul Iancu Văcărescu a prezentat socoteala venitului moșiei pe timp de 5 ani, timpul arendării, care se ridica la suma de lei 294 822.

Tribunalul a luat drept criteriu pentru calcularea arenzii, trei sume diferite : lei 10 000 arenda anuală de pînă în anul 1825, lei 8500 prima arendă pe care o plătitise Rudolf Jipa logofătului Iancu Văcărescu, și lei 7000, arenda din ultimul contract, alegîndu-se suma de la mijloc de lei 8500.

Dobînda s-a calculat nu la suma de 40 000 lei, cit pretindea creditorul, ci la 38 200 lei, deoarece acesta oprise dinainte 1800 lei pentru reparațiile de la moșie.

Astfel, Tribunalul a găsit că logofătul Iancu Văcărescu mai avea către Rudolf Jipa o datorie de 6868 lei și 70 bani. La această sumă avea să se calculeze dobînda de $2\frac{1}{2}$ ani de la 1 ianuarie 1831, data expirării contractului de arendare, și pînă la terminarea procesului din 1833, cînd s-au încheiat socotelile și s-a efectuat desfacerea arenzii. La aceiași sumă se adăugase lei 8430, cit prețuiau cei 3233 florini împrumutați în

anul 1827 și dobânda lor legală pe timp de 6 ani, lei 5238, și nu dobânda îndoită, cum pretindea creditorul. Adunându-se aceste trei sume, rezultă pentru logofătul Iancu Văcărescu o datorie de lei 20 836 și bani 70, care însă trebuie să se scadă din lei 30 000, arenda presupusă în curs de 2 ani, dacă Rudolf Jipa ar fi lăsat moșia liberă la data expirării contractului de arendă și când proprietara, Elenco Dudescu, găsise un arendaș, care i-a oferit o arendă de 15 000 lei pe an ⁸.

Tribunalul a respins totodată sechestrul pus de creditor asupra moșiei Văcărești, ca neîntemeiat, deoarece era asigurat prin venitul anual al acestei moșii.

În cele din urmă s-au socotit pagubele aduse proprietății prin „tăierea celor mai de soi arbori” din pădurea oprită și prin stăpînirea abuzivă, peste termenul contractului, găsindu-se că arendașul și totodată creditorul din Brașov, Rudolf Jipa, a mai rămas dator logofătului Iancu Văcărescu lei 9163 și 50 bani.

Pierzînd procesul, fostul arendaș a refuzat în mod categoric să li-bereze moșia, motivînd că a fost nedreptățit la judecată.

Din cauza aceasta, Tribunalul s-a adresat Logofetei Dreptății, întrebînd cum ar trebui să procedeze într-un astfel de caz, ieșit din comun. I s-a răspuns că va trebui să se călăuzească după art. 4 din legiuire, care împuternicea autoritatea judecătorească să puie „...de loc în lucrare hotărîrile ei, fără a se aștepta sorocul apelativ...”⁹. Astfel, la 1 iulie 1833 Tribunalul a cerut cîrmuirii județului Dimbovița să-l înștiințeze pe arendaș că trebuie de îndată „... a se retrage cu totul din stăpînirea moșiei și a deșerta toate cîrciumile i hanul de vinurile i rachiurile ce va fi avînd sau orice altă felurime de marfă...”¹⁰.

Subcîrmuitorul plășii Cobii, de care aparținea moșia Văcărești, primind pe data de 2 iulie 1833 porunca, a răspuns cîrmuirii la 4 iulie 1833 că a fost îndeplinită „... arătînd și tuturor locuitorilor clăcași, ca să-l cunoască de arendaș, pă numitul Gheorghe Balaban...” succesorul lui Rudolf Jipa. La rîndul său, noul arendaș a cerut cîrmuirii județului „... să facă și o listă de starea moșii...” care a și fost întocmită în prezența subcîrmuitorului plășii, purtînd titlul de „... Catagrafie dă toate lucrurile și acareturile ce s-au găsit la intrarea dlui Gheorghe Balaban, arendașu moșii Văcărești, a dlui biv vel logofātu Iancu Văcărescu...”.

Catagrafia, care poartă data de 4 iulie 1833, este importantă pentru că ne arată ce cuprindea o gospodărie moșierească, ca bunuri imobiliare, în afara pămîntului arabil, a livezilor, a pădurilor și a fînețelor, ai cărei stăpîni nu se ocupau direct de treburile gospodărești, ci recurgeau la arendași, pentru administrarea averilor.

⁸ Arhivele Statului din județul Dimbovița, fond Tribunalul județului Dimbovița, Dosar nr. 12940 fila 80.

⁹ Idem, fila 82—85.

¹⁰ Idem, fila 88.

Moșia Văcărești era o moșie de mijloc, atît în privința întinderii pămîntului cît și în al numărului de clăcași.

Moșia avea o vie „neplivită“, care însă era „... tăiată din pămînt, fiind degradată...“. Mai avea și o ogradă de pruni „...mai mult necurățată...“.

Construcțiile constau dintr-o casă de zid învelită cu șindrilă, o casă cu două odăi bune, alte două odăi învelite cu fin și încă două odăi „... vechi, fărimate, învelite cu fin...“, o magazie de uluce „...veche dă nici o treabă...“, un grajd de nuiele fărimate, două pătule, unul stricat, altul bun și un hambar mare de uluce, fărimate.

În afara acestora, mai existau : două mori, una cu patru roate, din care „...trei umblătoare dar proaste și o roată stricată...“ și alta „...după girlița Saru și cu o roată se află în stare bună...“ apoi un han cu cinci odăi și pivniță bună.¹¹

Și în urmă de două-trei decenii moșia Văcărești avea cam aceleași construcții, neobservîndu-se nici o îmbunătățire, mai degrabă o dărăpănare. Ca moșia Văcărești erau aproape toate moșiile mari, mijlocii și mici din Țara Românească, date cu arendă. Arendașii nu investeau capital în proprietăți care nu le erau proprii și pe care trebuiau, în cazul cînd nu reușeau sau nu le convenea să reinnoiască arenda, să le părăsească după 5 ani, termenul obișnuit de arendare.

Procesul pentru moșie dintre biv vel logofătul Iancu Văcărescu și negustorul brașovean Rudolf Jipa, a luat aspectul unei lupte pe tărîm economic între un reprezentant al boierimii în descompunere și un altul, al burgheziei comerciale și cămătărești, în creștere.

Este vădită intenția cămătarului burghez de a determina căderea unui boier aproape falit, intenție care ar fi reușit, dacă boierului muntean nu i-ar fi sărit în ajutor ceilalți boieri, care au folosit pîrghia justiției întru salvagardarea unui membru marcant al clasei aflată la conducerea statului. În anii procesului, Mare Logofăt al Dreptății era însuși Alexandru Filipescu, unul din semnatarii contractului de împrumut din anul 1825¹².

Creditorul Jipa avea la rîndul său relații întinse în țară, fiind bine văzut. A fost veșnic bănuitor și neîncercător.

El a încercat să răstoarne procesul, risipind vorbe că logofătul Iancu Văcărescu n-ar fi depus, neavînd de unde, la Tribunal banii împrumutului, existînd în acest sens o înțelegere între logofăt și președinte, Stolnicul Radu Cornescu. De asemenea, el a mai cerut recuzarea unuia dintre judecători, a biv clucerului za arie, Nicolae Brătescu „...ca unul ce se afla rudă, cumnat fiind și cu copiii botezați de numitul

¹¹ Arhivele Statului județul Dimbovița. Fond. Cîrmuirea jud. Dimbovița. Dosar nr. 2746/1833, fila 367.

¹² Arhivele Statului jud. Dimbovița. Fond Tribunalul jud. Dimbovița. Dosar nr. 12940, fila 38.

boier...¹³ Rudolf Jipa a ales momentul deschiderii acțiunii de punere a sechestrului, când știa că logofătul Iancu Văcărescu era bolnav și nu putea fi prezent la proces și tot astfel, după multe chemări, lăsate fără răspuns, a venit la București, când a fost informat că logofătul se afla surghiunit și nu putea să se prezinte. Creditorul a căutat să prelungească judecata, nesocotind hotărîrea însușită pînă și de agentul K.K. de a se prezenta la proces în orașul Tirgoviște și nu la Tribunalul de comerț al județului Ilfov, unde și-a chemat debitorul. A reușit astfel să amine procesul timp de 7 luni.

Numai doi dintre boieri au oferit sprijin lui Rudolf Jipa; vel Logofătul Pricinilor Streine și subcîrmuitorul plășii Cobia. Primul i-a succedat în funcție, căci logofătul Iancu Văcărescu a fost înaintea lui Șef al aceluiași Departament. Avea și de ce să se teamă, deoarece în anul 1834, după ridicarea pedepsei, logofătul Iancu Văcărescu a fost numit președinte al Divanului Judecătoresc.¹⁴

Cel de-al doilea, Grigore Manolescu, subcîrmuitor al plășii Cobia, în care se aflau satul și moșia Văcărești, fusese probabil cointerestat prin plocoane, ca să-i facă greutăți boierului. Amenințînd cu punerea la cazne pe trei dintre slugile credincioase logofătului Iancu Văcărescu și „... invitînd pe locuitori a crede uimitele vise a unui Jipa ce din păcat încă îmi mai ticăloșește moșia Văcărești...“ logofătul s-a adresat cîrmuitorului județului Dîmbovița, Constantin Crețeanu cerîndu-i „... a pune cele două cuviință la cale... pentru osînda care se cuvine după dreptate prostului subotcîrmuitor...“¹⁵.

Logofătul Iancu Văcărescu a scăpat din chingile creditorului său, atît prin ajutorul primit din partea boierilor, care au avut atingere cu procesul, cît și datorită isteției și vastelor sale cunoștințe juridice, adunate în lungi ani de studiu. Era de un temperament impulsiv, neputînd să-și stăpînească mînia nici în jalbele trimise judecătorilor și în care a folosit pînă și cuvinte de ocară, împotriva unui adversar, care l-a împins adesea să treacă peste marginile răbdării. Cuprins de o nestăvilită indignare, logofătul Iancu Văcărescu scria în jalba înaintată la 1 mai 1833 Tribunalului, în al șaptelea an al înstrînării moșiei sale Văcărești. „... Isprăvească-se dar această prigonire cunoscută și clevețită și de copii după ulițe. Crez că îi va fi destulă siguranță ticălosului uzurpator mai întîi suma ce să va vedea și să va dovedi și prin jurămînt, că în soroc de șase ani și patru luni trecute, a luat după moșie !...“¹⁶.

¹³ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond Tribunalul jud. Dîmbovița. Dosar nr. 12940/1832, f. 38.

¹⁴ Paru Alex. Poezii Văcărești. Ed. Tineretului 1867, f. 74—84.

¹⁵ Arhivele Statului jud. Dîmbovița, fond. Cîrmuirea jud. Dîmbovița. Dosar nr. 2756/1833, fila 211.

¹⁶ Idem, fila 35.

ANEXE

I

După ce dlui boerul Iancu Văcărescu înaintea judecătorii au arătat contractul acesta ce de însuși mina dlui este iscălit și făcut cu neguțatorul de aci dlui Rudolf Jipa de la care cu adevăr 4000 bucăți taleri austriacești câte florini 2 în arginte ca răspundere iarăși în moneda aceea fără de a socoti preț de lei turcești cum în contract cu greșală s-au scris, au primit împrumut cu această condiție că contractul acela dă dumnealor la 1 ianuar anului acesta cu nume dearendă a moșii dlui Iancu Văcărescu în Valahia anume Văcărești, încheiat și de judecata aceasta la 31 ianuarie acestui an, numărul 86, întărit de la 1 ianuar 1826 să fie ridicat și anerisit și dlui Rudolf Jipa din ziua aceasta pentru dobînda împrumutului de sus, moșia Văcărești cu toate ale ei și fără de a mai da ceva arendă, cinci ani curgător în stăpînire să aibă și tot venitul ei pe seama sa să tragă. Așa aceasta pentru mai mare tîrie contractului acestuia după cererea amîndorora contractii prin anaforara judecării de az cu numeru 958 să înseamnă aci. Brașov în Transilvania oct. 7 leat 1825.

P. Judecata Brașovului prin *Matias Lasul* secretarul judecării.

Arhivele Statului jud. Dimbovița. Fond Tribunal, dosar nr. 12940/1832, f. 70.

II

Primită oct. 23.1.1832 nr. 1503

*Cinst. Tribunal al jud. Dimbovița **

Fac arătare cinst. Tribunal că la leat 1825 cînd mă aflam în Brașov, am dat în arendă moșia Văcărești lui chiar Rudolf Jipa pă patru ani drept tol. 8500 pă an, și nevoind numitul neguțator a să ținea de acest contract dintii, am mai schimbat contractul după a sa voință pă șase ani, la care pentru ale sale entrecsuri, căci mă vedea strîmțorât de trebuință în străinătate, am fost silit dă am făcut împrumutare dă tl. 40.000 de la numitul, lăsîndu-i drept dobîndă arenda moșii în bani naht peste tl. 4000.

Pă fiecare an primea numitul de la scutelnici (i) și poslușnici (1) mie și din tot capitalul dă tl. 40.000 a poprit tl. 1800 din capul locului cu cuvînt dă meremeturile ce va fi trebuință a să face la mori și la celelalte namestii ale casi (i), cu deosebită legătură că dacă căminarul Aslanoglu, cel înaintea lui arendași al acestei moșii ii va da toate înființate, să nu cheltuiască nici un ban din acei tl. 4000 și căminarul Aslanoglu luînd din mîna orînduitului din parte-i asupra moșii, Ianache Jipa, adevărîntă că atît morile cît și toate namestiile și le-au dat în cea mai bună stare, iel nu a mai avut trebuință de a cheltui din acei tl. 1800 nici un ban, ci au intrat după această tocmeală între noi în stăpînirea moșii și atît în cîtă vreme m-am aflat ieu în Brașov cît și după venirea mea în București l-am îngăduit a stăpîni moșia împotriva dreptăților care-mi da pravila asupra unui lăcomitor dă dobîndă nelegiuită împrumutător.

La 1.1830 martie 28, pornindu-să asupra-mi numitul cu o părere că poate un emanetar al acestii moșii să-mi vînză moșia pentru datorii, au făcut-o secestru pentru ai săi bani ce avea să ia prin zapise de la mine, cînd ieu mă aflam bolnav. Prin această urmare a sa pă de o parte au făcut unei învedorată defăimare, iar pă de alta au vădit judecării cea cu lăcomie luare de dobîndă a sa. Tot la acest leat, după ce m-am însănătoșit, arătînd judecării(i) că după defăimarea ce mi-au

făcut prin secestru ceream la împlinirea sorocului să să facă desfacerea între noi după toată străjnicia pravililor, cînd numitul nici într-un chip n-au voit nici a veni nici a-și trimite vechil din parte-i pînă la mai 16 1.831, cînd aflînd că nu putem iarăși a sta față la judecată, fiind sub popreala stăpîniri(i), au urmat vicleșuguri spre a săvîrși judecata fără înfățișarea mea, care și aceasta prin anaforoa mea către cînst. Divan judecătoresc s-au poprit de către acest Divan. După aceasta boala holerii(i) împiedicînd orice lucrare judecătorească și mai în urmă alte împrejurări ale mele neertîndu-mă, n-am făcut nici o pornire. Acum dar arătînd acestui cînst Tribunal toată curgerea pricini(i), pã deoparte ca să nu mi să întîmple pagubă mai multă cu lăsarea moșii în mina acestui lacom creditor, fac depoziton în acest Tribunal suma banilor tal. 38.000 și cer desfacerea pravilnică a socoteli(i) între noi, socotindu-să pã tot anul dobinda pravilnică a banilor împrumutați și prisosul venitului scăzîndu-se din capete, urmîndu-să asemenea pã tot anul, să-și răspunză toată paguba cîtă mi s-au întîmplat cu nevenirea sa la sfîrșitul contractului, cînd ieu cu o lună înainte l-am chemat înaintea judecãți(i) spre a-mi desface socoteală cu numitul, să-mi plătească cîtă pãdure să va dovedi că au tăiat spre trebuința să pentru povarnă și altele împotriva contractului ce este între noi, fiind legat a păzi pădurea poprită, nameștiile, case, mori, heleșteu, vie, han, pătule, grădini, garduri, ostrovul dă pruni, întemeiat întocmai după cum este coprins în contract de a-ngrijii pentru lucrarea și punerea prunilor la vreme în acel ostrov, să le dea toate înființate și fără nici o stricăciune după cum le-au primit și este legat în contract să le dea înapoi. Dator este a-mi răspunde și orice pagubă bine dovedită că mi s-au întîmplat despre vecini cu călcare sau tăere dă pădure, nefăcînd urmările ce era dator să facă la asemenea întîmplări din pricina nedestoinicii și negrijiri(i) sale.

C. Tribunal va chibzui și asupra oricărei pagubi va putea a nu să pricinui și de acum înainte cu nevenirea sa, sau cu orice altă prelungire sau zătîcnire ce va face numitul Jipa într-aceasta pricină 1832 oct. 22.

Iancu Văcărescu

Să se scrie logof. Gheorghe epistatul moșii a veni ca să-i să facă cunoscută această pricină și să arate unde se află chir Rudolf Jipa.

* Arhivele Statului jud. Dimbovița. Fond. Tribunal, dos. nr. 12940/1832, f. 1.

III

*Cînstitul Tribunal al acestui județ Dimbovița **

Am arătat c. Tribunal cît mă aflu în pagubă despre urmările împrumutătorului meu Rudolf Jipa brașoveanul, dar fiindcă acum s-au pornit oamenii săi cu obrăznicie deosebită spre tăierea copacilor celor mai aleși din pădurea mea cea poprită, rog pã acest c. Tribunal ca să îndatoreze pã numiți, nu numai să nu îndrăznească de acum încolo ca să taie o nuia măcar, ci după duhul contractului însă a fi îngrijitor de a nu să tăia nici de către alt nimeni cel mai mic lemn.

Iar pã dă altă parte să binevoiască acest c. Tribunal să poruncească juratelor din această moșie ca dimpreună cu preoții să facă curată catagrafie de cîtă tăiere au făcut de orice fel de copaci acești bicisnici cît mai în grabă pînă nu să astupă locurile cu căderea zăpezii.

Iancu Văcărescu

1832 noiembrie 9

Foaie de ispășania copacilor și a tuturor felurilor lemnelor ce s-au tăiat din pădurea dlui biv vel logofăt Iancu Văcărescu de către arendași ce are puși

pe moșie după arătarea lui Gheorghe epistatu precum la vale să însemnează. 832 noiembrie 17.

Tufani

- 250 după arătarea lui Gheorghe la trei locuri tăieți
- 360 ipac după arătarea lui Stan păduraru
- 160 pari albi
- 80 păuze ce s-au pus pe învelișu mori
- 800 păuze în loc de haraci la vic, obi la via ce se află pă moșie

1260, Adică o mic șase sute douăzeci aceste felurime de lemne s-a găsit de noi (1650)

cei mai jos iscăliți la numărătoare ce am făcut față și cu dlui suptocîrmuitorul, tăieți de către arendași și spre credință ne-am iscălit.

- Eu Dinu Tănase, împăciuitor satului am fost la numărătoare și adeverez
- Eu Niculae Gligore " " " " " " "
- Eu Unghiaș Zaharia " " " " " " "
- Eu Bucur " " " " " " "
- Eu Ioniță Buturcanu " " " " " " "
- Eu Dumitru " " " " " " "

Suptocîrmuitorul plășii Cobii.

Această foaie de ispășanie este făcută față cu imputerniciții satului Văcăreștii din Vale și cu cei deosebiți oameni ce sunt iscăliți, care împreună cu toții au mers la pădurea dlui biv vel logofăt Iancu Văcărescu înnumărînd lemnele ce să văd însemnate care s-au tăiat de către arendașu moșii dlui numitului boer.

S-au găsit suma și felurimea ce să vede și spre încredințare s-au adevărit de către mine. Grigore Manolescu 832 noem. 17.

* Arhivele Statului jud. Dîmbovița. Tribunal jud. Dîmbovița, dos. nr. 12940, f. 4, 6.

IV

Suma banilor ce pretandarisec cu poliță

Lei

- 8730 face fiorini 3233
- 10476 dobînda acestora îndoită în curgere de 6 ani după pravilă
- 2500 păgubirile cu trasul ei de 4 ori și întoarcerea înapoi cu ceea ce au tras de la mine un mocan Daniil Preda enterese, scăpuindu-l de cumpărătoreea mîțelor pentru care era oșit în țară.
- 1600 cheltuielile mele în doaoă rînduri venit din Brașov într-această pricină.
- 54000 face 4000 taleri austriacești po tl. 13, par 20 bucata
- 13000 cișturile scutelnicilor și poșlușnicilor pentru doi ani de la întocmirea regulamentului pînă acum fiind banii în visteria țării, cu cei morți și fugiți după delul contractului și dlui însuși ia banii de la visterie(a).
- 7000 meremeturi făcute la moșie cu ordinul dsale Stolnicului Cătuneanu bez lei 1800 deponitărînți, făcîndu-i dovadă cu însuși pitacu dlui logofătul Văcărescul, făcîndu-i că toate au fost dărăpăcate.

- 3000 cheltuielile mele cu venirea din Braşov i şederea în Bucureşti cînd am venit spre desfacere, chemîndu-l la judecată şi au dosit cînd atunci am făcut sicfestru.
- 6000 Cheltuielile drumului şi cu şăderea în Bucureşti apol la 831 aducîndu-mă cu jalbă, cerînd judecată şi desfacere şi au dosit.
- 10000 Păgubirile enteresurilor mele i pierderea vremii pentru care am făcut protest, afară de ceea ce mi se vor mai pricinui de acum înainte.
- 116276 (116300) (a) 1 posluşnici şterşi cu totul

Rudolf Jipa

* Arhivele Statului jud. Dîmboviţa. Fond Tribunal D. nr. 12940/1832, f. 65.

V

Asternerea socotelilor în ce chip s-au găsit cu cale dă judecată a să desface dumnealui Iancu Văcărescu de către chir Rudolf Jipa pentru lei 40000 i 3233 fiorini în hîrtia Vienii *.

Lei	bani	
40000	—	capete bani împrumut în leat 826 ghenarie 1
8500	—	să scade arenda moşii Văcăreşti pă acel an
31500	—	rămîn
3150	—	dobînda lor pă leat 827
34650	—	
8500	—	să scade arenda acestui an
26150	—	
2615	—	dobînda pă leat 828
28765	—	rămîn
8500	—	să scade arenda acestui an
20265	—	
2206	60	dobînda pă leat 829
22471	60	
8500	—	să scade arenda acestui an
13941	60	
1397	10	dobînda pă leat 830
15368	70	
8500	—	să scade arenda acestui an
6868	70	rămîne dlui Văcărescu dator
8430	—	să adaugă suma fiorinilor
5238	—	dobînda lor pă 6 ani
20836	70	rămîne dă răspundere
30000	—	să scade arenda moşii pă doi ani, 1.831 şi 832 iar pă 1833 dă la ghenarie 1 pînă la mai să dea socoteală Jipa dă venitul ce au luat.
9163	50	rămîne dator Jipa să dea dumnealui Văcărescu.

* Arhivele Statului jud. Dîmboviţa. Fond Tribunal, dos. nr. 12940/1832, f. 66.

VI

Cinstitului Tribunal al Județului Dimbovița

Biv vellogofăt
Iancu Văcărescu
anul 1833 luna
mai 1 Tirgoviște

Din alăturatele hirtii destul va înțelege acest C. Tribunal chipul cu care a voit a prelungi judecata Rudolf Jipa brașoveanul, chemându-mă prin vechilul său la Tribunalul de Comerț al jud. Ilfovului împotriva poruncii ce au luat de la chiar cinstitul agent K. K. carele l-au minat la acest C. Tribunal al jud. Dimbovița de unde s-a fost chemat de la luna lui octombrie cînd am pus depoziton banii pentru care să află moșia Văcărești zălogită și cum am zice supt robia numitului împotriva buiurdisimii Cinst. Marii Logofeții ai Dreptății care au făcut la jalba sa de supt nr. 2013, lăsîndu-l asemcnea la acest C. Tribunal. Acestea le-a urmat prin vechilul său în București, iar pã de altã parte el însu-și venind aici, auz că ar fi birfit feluri de vorbe iartã-mi, cum că după cum a sorocit pe vechilul său am venit acum, împiedicîndu-mã prin jalba sa cînd eram gata a pleca după otnosenia cinst. Prezidenții Voastre prin care mi-ați vestit sosirea numitului din Brașov. Isprăvească-se, dar această prigonire cunoscută și clevetită și de copii după ulițe!

Crez că îi va fi destulã siguranție ticălosului uzurpator mai întii suma ce să va vedea și să va dovedi și prin jurãmînt că în soroc de șase ani și patru luni trecute a luat după moșie, al doilea scevestrului ce însuși a pus la Logofeția Pricinilor Streine și prin care au dat fapta uzurii sale supt pecetea judecãții și al treilea tl. 38.000 ce s-a gãsit cu cale de către acest cinstit Tribunal spre desrobirea moșii! După acele dovezi ce le-am depuse la acest cinstit Tribunal încã de la luna lui octombrie a anului trecut, crez că nu îi mai rămîne nimic acum a poftori, ci chiar după cea de atunci a mea otnosenie rog pã acest Cinstit Tribunal de cea mai fără zãbavã ispravã a acestei scîrboase prigoniri.

Iancu Văcărescu

* Arhivele Statului jud. Dimbovița. Fondul Tribunalului dos. nr. 12940/1832, f. 35.

VII

Primitã 833 mai 7 nr. 756

*Logofeția Mare a Dreptății **

C(instițiilor) judecãtorii jud. Dimbovița

La pricina de judecatã ce are la acel tribunal Rudolf Jipa, supusul austriacese cu dlui logofătul Iancu Văcărescu, fiindcã prin jalba ce au dat logofeției arãtînd pe unul din boierii celeni al acelui tribunal biv clucer za arie Nicolae Brătescu de enteresat din pricinã ca unul ce se aflã rudã, cumnat fiind și cu copii botezați de numitul boer, au cerut de a să deosebi pomenitul judecãtor din această pricinã ca un enteresat.

Logofeția dînd această incuviințare judecătoriai, scrie ca după povețuirea Organicescului (Regulament) ce prin articolul ei de supt nr. 229 hotărăște, povățuind asemenea întîmplare să urmeze întocmai.

Marele Logofăt al Dreptății, *Al Filipescu*

Șeful Secsii

Anul 1833 luna mai 1
Secsia 2-a masa a 2-a
Nr. 4986

* Arhivele Statului jud. Dîmbovița. Tribunalul jud. Dîmbovița, dos. nr. 12940/1832, f. 38.

VIII

*Bilanț **

Aci anume însemnez cele ce mi se află la moșia Văcărești.

1507 oi de Spania cîte galbeni 4 știucu g.	6028	
150 oi ciobănești cîte lei 32 „	2400 (4800)	
70 cai „ „ 300 „	21000	
32 vite cu coarne „ „ 100 „	32100	
400 porci „ „ 20 „	8000	
30 stupi „ „ 15 „	450	
7 buți rachiu 700 vedre 8	3600 (5600)	
3 „ vin 300 vedre 4	1200	
7 cazane 350 17	6150 (5950)	
Datorii la cîrciumi	3570	
„ „ clăcași	1750	
	<hr/>	g. 6028
	60620	(56920)

lei șazeci mii șase sute douăzeci și galbeni împărătești șase mii douăzeci și opt

Tîrgoviște 11 mai 833

Rudolf Jipa

16

Tîrgowist zu — mai 833

28

KK agentu Staroste

Ignat Gottwald

* Arhivele Statului jud. Dîmbovița. Fond Tribunal. Dosar 12940/1832, f. 63.

IX

Nr. 2388

*Cinstitului Otcirmuitor al acestui județ Dimbovița **

După arătarea și mărturia acestor oameni ai mei hălăduitori pă moșia Văcărești, va lua cinst. Otcirmuire cunoștință îndestulă de purtarea subotcirmuitorului plășii Cobii Grigore Manolescu, spăimintându-mi slugile casei și invitînd pă locuitori a crede uimitele vise a unui Jipa ce din păcate încă îmi ticăloșește moșia Văcărești, pînă să va da hotărîrea judecătii și cînd mai virtos acest subotcirmuitor va făcea a sa datorie să adeste pă acești pîriți ce cu dînsii dimpreună să facă cercetarea pricinii și să facă arătare unde să cuvine dă ființa adevărului iar nu să să nemercinească după poruncile Jipii urmînd cele mai împotriva bunei orînduiei și voinții a stăpînirii.

Rog dar iubirea de dreptate a cinst. otcirmuitor ce cu pătrunderea care ăl închipuiește în toate trebile otcirmuirii vrednică de laudă, să ia în băgare de seamă unde privește o asemenea întărîre a hălăduitorilor după moșia mea și de cine, de chiar subotcirmuitorul și să binevoiască a pune cele după cuviință la cale atît pentru ființa urmăririi acestia cît și pentru osînda care să cuvine după dreptate prostului subotcirmuitor.

*Iancu Văcărescu**Tirgoviște 1833 mai 17*

Să să trimită copie după aceasta și să i să scrie ca să-mi dea răspuns pă ce temeii au avut o asemenea purtare, fiindcă și la mine au arătat un Petre doborîntu din Văcărești, că întilnindu-l, l-au spăimîntat că-l va căzni.

* Arhivele Statului jud. Dimbovița. Fond Cîrmuirea dos. nr. 2756/1833, f. 211.

X

Primită mai 22

Cinstitului Tribunal al acestui județ Dimbovița

Știut este cinstitului Tribunal pricina de judecată ce să urmează între mine cu chir Rudolf Jipa Brașoveanul pentru moșia Văcărești încă de la oct. 22 1.832 do cînd am dat pricina în cunoștința C. Tribunal deodată cu lei 40.000 în mîna dlui Stolnicului Răducanu Cornescu, căci așa cum s-a făcut cunoscut dă cinstita judecată, că adică pînă nu voi depozitărîsi acești bani, nu poate stăpîni moșia, numă mea să o ia cu zapt fără judecată și să o dea în arendă. Așa dar după infățișările ce am avut și după amărunta cercetare ce au făcut cinst. Tribunal asupra pricini(i) au cunoscut și au dat la iveală dreptățile mele unite cu povățuirile pravili(i), cunoscînd iarăși că pentru un capital de lei 40.000 cu care m-am împrumutat, au luat din moșia Văcărești peste lei 300.000, socotînd-o această dobindă a capetelor sale, afară din dărăpănările ce au făcut la acareturile moșii și cu toate că cinstita judecată au cunoscut prea de aproape dreptățile mele, Dar cu năpăstuire în parte-mi lămurînd toate socotelile dintre mine și dînsul. Prin anoforaoa ce au făcut au rămas ca să mai iau ieu de la dînsul peste lei 9000 lăsîndu-mi loc mie de a apelarîsi și pentru celelalte cereri ale mele asupra dărăpănări(i) la moșie și altele să să facă cercetare în fața locului prin carte de blessem și să mă despăgubească. Apoi după toate acestea numitul negustor nevrînd

să înțeleagă nu numai că din stăpînirea moșiei n-au vrut să se traga, ci încă au lăsat cuvînt de judecată că să duce la casa sa din Brașov ci fiindcă ieu afară din alte cereri ale mele, am a mă înțelege cu dînsul prin judecată și pentru lrisos al moșii ce am pierdut, după multele defăimări ce mi-au făcut numitul atît prin judecată în leat 830, cînd au pus secvestru asupra moșii cît și prin vileaga obștii după cum și cinstitul Tribunal au cunoscînd-o vorbește în anoforaoa ce au făcut din care pricină socotind mumă-mea că ieu această moșie o am zălogită pentru o sumă foarte mare de bani, au luat-o din mîna mea și singură dumneaci au dat-o cu arendă precum este știut cinstitului Tribunal, iar iel după toate pagubele ce au făcut dăbia alaltăeri și-au scos mulțimea vitelor din livezile moșii și ogrăzile cu pruni stricînd finul de estimpu cu totul, nevrînd să să domirească a eși din stăpînirea moșii ca să poată celălalt arendaș a-și căuta trebile sale, ci cu silnică urmare va să fie de sineși stăpîn. Și pentru ca ieu după cum am zis suma banilor o am depozitorisită la d-lui Stolnicu Răducanu numai pentru de a putea mumă-mea să fie slobodă a da moșia cu arendă, eșînd din bănuielile ce avea asupra-mi după arătarea acestui Jipa, au și dat-o cu arendă.

De aceea mă rog Cinst. Tribunal ca pă deoparte să să facă cunoscut unde să cuvinc a nu fi volnic să plece din pămîntul țării pînă nu va arăta pă chezașul ce-l are ca să desfacă, căci numitul cu asemenea uneltiri ale sale au adus treaba de nu s-au putut face desfacerea pînă acum pentrucă cum vede drumul judecătici(i), în loc să șază pînă la sfîrșit, pleacă la Brașov, urmîndu-mi acestea numai ca să prelungească șăderea lui în moșie, trecînd și acum anul jumătate ca tot în parte-i să fie folosul și să facă încurcături și pricini dă socoteli, iar pă de alta, fiindcă arendașul mumă-mi și-au cumpărat — vin, rachiu și altele ce urmează a le trece în moșie, să fie volnic a intra în stăpînire și să-și caute trebile ca un arendaș, că numitul Jipa cu această nesupunere și neînțelegere a sa, nu numai că aduce pricină dă pagubă ca și judecată între arendaș cu mumă-mea și în urmă va rămînea aceasta în răspunderea cinst. Tribunal.

Iancu Văcărescu

833 mai 22

* Arhivele Statului, jud. Dîmbovița, Fond Tribunal, dos. nr. 12040 1832 fila 80.

XI

Catagrafia dă toate lucrurile și acareturile ce s-au găsit la intrarea d-lui G. Balabun arendașu moșii Văcărești a dlui biv vel logof. Iancu Văcărescu și s-au găsit în starea ce să arată mai jos.

1. Vie tăiată din pămînt fiind degerată și să afla neplivită.
1. Gardu vii să află prost cu totu.
1. Moara după Dîmbovița cu patru roate, trei umblătoare dar proaste și o a patra stricată.
1. Coscina morii îi face trebuință da meremet
1. Moară după gîrlița Saru și cu o roată se află în stare bună.
1. Gardu ogrăzii cu pruni să află jumătate prost și jumătate bun și pîn pruni este dintr-însa stricată și mai multă necurățată.
1. Han cu cinci odăi și poartă stricată și pivnița bună
1. Casă cu două odăi bunc
2. odăi să află bunc făcute de arendași cei vechi și sânt bune învălitate cu fin.
2. odăi ipac vechi fărămate învălitate cu fin

1. magazie dă uluce veche dă nici o treabă

1. grajdu dă nuele fărîmat de nici o treabă

Casile de zid învălitate cu șindrila după (cum) au fost la intrarea arendașului tot astfel să află și acum.

2. pătule, unul stricat dă tot, altul bun.

Împrejmuirea curții dă zid și la două locuri fărîmat de cutremur.

1. hambar mare dă uluce despre biserica fărîmatu.

Acestea toate s-au găsit la intrarea d-lui Gheorghe Balabun în starea ce să vede și spre a fi știut i s-a făcut această catagrafie după porunca cinst. Oțărnuiri.

Gr. Manolescu

833 iulie 4

* Arhivele Statului din jud. Dîmbovița. Fond Cîrmuirii dos. nr. 2746/1833, f. 367.